

KYB İÇİ REKABET VE IRAK KÜRT SİYASET SAHNESİNE ETKİLERİ

KHOGIR W. MOHAMMED
KAMARAN PALANI

27 ARALIK 2021

(Bu metin İngilizce orijinal versiyonundan tercüme edilmiştir.)

Özet: Irak Kürdistan Bölgesi'ndeki (IKB) başlıca güç merkezlerinden biri olan Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB), Temmuz 2021'den beri eş başkanları arasında bölgedeki iktidarı daha da dağıtıp liderlik boşluğunu genişleten ciddi bir çekişmeye tanık oldu. KYB içindeki gelişmeler partinin iç yönetimini ciddi anlamda etkilemekle kalmayıp tüm bölgenin siyaset sahnesi ve iktidar yapısını da etkilemeye devam edecek. Bu uzman görüşü yazarların kişisel gözlemleri ve Süleymaniye ve Erbil'deki siyasetçilerle yapılan yapılandırılmamış mülakatlara dayanarak Bafel Talabani'nin Lahur Şeyh Cengi'yi zayıflatıp sonunda Temmuz 2021'de partiden tasfiye etme kararının Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ile KYB'yi geçici olarak birbirlerine yaklaştırdığını ancak Kürdistan'ın Süleymaniye bölgesindeki yönetim ve otoriteyi daha da parçaladığını savunuyor.

KYB İçi Güç Mücadelesinin Arka Planı

Her ne kadar Celal Talabani'nin liderlik tarzı bölünmeleri kontrol altında tutmuşsa da 1975'teki kuruluşundan bu yana Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) içinde parçalanma ve hizipçilik hep mevcuttu. Fakat parti 2000'lerin sonunda bazı sarsıntılı dönemler yaşayıp ciddi çatlaklar geçirdi. Bunların en önemlisi parti içinde ana güç ve karizmatik bir lider olan Nevşirvan Mustafa'nın partiden ayrılıp 2009'da Ömer Said Ali, Hama Tevfik Rahim, Kadir Hacı Ali ve Osman Hacı Mahmud gibi partinin tanınmış diğer bazı üyeleriyle Goran (Değişim) Hareketi'ni kurma kararıydı. Goran 2009 parlamento seçimlerinde 111 sandalyeden, çoğu Süleymaniye vilayetinde KYB'nin daha önce kontrol ettiği bölgelerden gelen 25 sandalye kazandı. O zamanlar daha yeni kurulmuş bir yapıya oy ve sandalye kaybetmek KYB'ye zarar vermiş görünüyordu ve belki de KDP yönetiminin 2003 sonrası kurulan güç dengesini yeniden gözden geçirmeye başlamasına yol açtı. KDP ve KYB, KDP Genel Başkanı Mesud Barzani ve KYB Genel Sekreteri Celal Talabani arasında güç paylaşımı yapıp KDP-KYB savaşının 1998'de sona ermesinin ardından kurulan iki ayrı yönetimi birleştirmek için bir anlaşma imzaladı. Anlaşma 2005'ten sonra bir koalisyon hükümetinin kurulmasıyla sonuçlandı. Bunun neticesinde Barzani IKB Başkanı (2005-2017) olurken Talabani, çoğunlukla sembolik bir makam olan Irak Cumhurbaşkanlığına Kürt kökenli birinin getirilmesi geleneğine binaen Irak Cumhurbaşkanı (2005-2014) oldu.

KYB bu ve başka bazı ciddi şoklara dayanmış görünse de fay hatlarının yüzeye kadar çıkmasıyla parti daha fazla bölünmeye mahkûmdu. Daha da önemlisi, 2012'de Talabani'nin sağlığı kötüye gitti ve ardından Ekim 2017'de vefat etmesi, parti içindeki çeşitli hizipler arasında yoğun bir güç rekabetine yol açtı. Bunun sonucunda KYB etkili ve bütüncül kararlar verme yetisini iyice kaybetti. Bu durum mesela KYB yetkililerinin birbiriyle çelişen beyanlarda bulunduğu 2017

Bunun gibi bölünmeler KYB'nin güç dengesini ve daha da önemlisi KDP ile olan güç paylaşımı anlaşmasını sürdürebileceği konusunda şüpheler doğurdu

referandumuna ilişkin duruşuna açıkça yansıdı. Lahur ve Bafel referandumun ertelenmesinden yanayken KYB'nin Genel Sekreter Başyardımcısı Kosrat Resul, Kerkük Valisi Necmeddin Kerim ve Peşmerge 70. Bölük Komutanı Şeyh Cafer gibi geleneksel liderlerinin hepsi referandumun zamanına ve tarzına destek verdi.² Bunun gibi bölünmeler KYB'nin güç dengesini ve daha da önemlisi KDP ile olan güç paylaşımı anlaşmasını sürdürebileceği konusunda şüpheler doğurdu.

Aralık 2019'daki KYB Kongresi parti için eş başkanlık sistemine zemin hazırladı. Parti içinde farklı hizipler arasında yıllar boyunca süren rekabet ve Talabani'nin kötüleşen sağlığı ve ardından Ekim 2017'deki ölümü nedeniyle oluşan liderlik boşluğuyla geçen yıllardan sonra Şubat 2020'de Bafel Talabani ile Lahur Cengi KYB'nin eş başkanları olarak seçildi. Lakin Kongre partinin iç bölünme ve çatışmalarını çözemedi. O dönemde KYB içinde üç ana hizip vardı: Lahur liderliğindeki hizip, Bafel liderliğindeki hizip ve Kosrat Resul ile Irak Cumhurbaşkanı Berhem Salih'i izleyen hizip. Bu bölünmeler farklı ideolojik veya örgütsel ayrılıklardan ziyade güç ve partiyi kontrol etme mücadelesinden kaynaklanıyordu. Bu dinamikler bir araya gelerek partiyi o kadar parçaladı ki iki eş başkan arasında çatışma (hatta silahlı çatışma) ihtimaline hiç bu kadar yaklaşılmamıştı. Eş başkanlık sistemini benimsemek parti içindeki ideolojik veya örgütsel bir değişimin yansıması değil Talabani ailesinin yönetimi sürdürme ile Lahur'un yükselen gücüyle uzlaşma arasında kalınan ikilemin bir sonucuydu.

Bu yılın Temmuz ayının başında Bafel Talabani ile Kürdistan Bölgesel Yönetimi Başbakan Yardımcısı olan kardeşi Kubad Talabani KYB'nin istihbarat teşkilatı ve terörle mücadele biriminin başkanlarını değiştirdi. KDP-Bafel arasındaki çıkar yakınlaşmasının bir yansıması olarak IKB Başkanı Neçirvan Barzani bu tayin kararlarını hızla imzaladı. KYB'nin istihbarat ve terörle mücadele birimleri pratikte IKB Başkanı'na karşı sorumlu olmasa da resmi olarak IKB sisteminin birer parçası ve üyeleri de yönetimin memurlarıdır. Önceki başkanlar Lahur Talabani'ye yakından bağlıyken onun bu kurumlar üzerindeki hakimiyeti iktidarı için kritik olduğundan yerlerine Bafel'e sadık yeni başkanlar getirildi. Siyasi otoritenin bu şekilde Bafel'e geçmesine ek olarak Lahur'la bağlantılı yeni bir medya kanalı olan iPLUS büroları 13 Temmuz'da ekipmanları kırıp kalanlara el koyan ve bazı çalışanları da gözaltına alan güvenlik güçlerince basıldı.³ Kanalin yakında yayın yapmaya başlaması planlanıyordu. Dahası Bafel, Lahur'u kendisini ve aralarında kayınpederi Mele Bahtiyar'ın da bulunduğu bazı KYB liderlerini zehirlemekle de

Yeni sistem muhtemelen Bafel ile biri Erbil diğeri Kerkük'ten olmak üzere iki yardımcısı tarafından idare edilecek

suçladı. Mele Bahtiyar'ın zehirlendiği doğrulandı ve Bahtiyar tedavi için önce Ürdün'e ardından da Almanya'ya götürüldü.⁴ Kasım başlarında KYB Siyasi Bürosu Bafel'in Lahur ile ona yakın üç kişiyi partiden ihraç etme kararını doğruladı. Bu isimler KYB'nin Irak parlamentosundaki grubunun eski başkanı Ala Talabani ve KYB Başkanlık Konseyi'nin iki üyesi Jino Muhammed ile Şadman Mele Hasan'dı.⁵ Şimdi Bafel'in bir sonraki hamlesi eş başkanlık sistemini resmen lağvetmek. Yeni sistem muhtemelen Bafel ile biri Erbil diğeri Kerkük'ten olmak üzere iki yardımcı tarafından idare edilecek.⁶ Temmuz'dan bu yana Bafel, sadece KYB genel başkanı değil Süleymaniye'de üst düzey bir idari yetkili olarak da hareket etti. Mesela kentteki bir kamu üniversitesinin aylık burs talep eden öğrencilerine karşılık olarak "kendi cebinden"⁷ öğrencileri destekleyip yeni bina ve yurtlar yaptırma sözü verdi.

KDP'nin Ayrışma Konusundaki Duruşu

Lahur KDP karşıtı bir söylemi Süleymaniye'deki iktidar ve taban mücadelesi için merkezi konumda görüp KYB'nin yöneten ve hükmeden bir güç olarak yerleşmiş varlığını ve KDP'ye karşı tarihi husumetini kullandı. Ek olarak, bu hattı KDP ile iş birliğine inanan tüm KYB liderlerinin popülerliğini zedelemek için de kullandı ve kendisini Barzanilerin IKB'yi ele geçirmesinin önündeki engel olarak sundu. Ayrıca KDP karşıtı söylemini Türkiye karşıtı retoriğiyle birleştirerek Türkiye'yi Kürdistan'ı kuşatıp PKK ile savaşırken aynı zamanda KDP ile iyi ilişkilerini sürdürmekle suçladı. Böyle bir söylem geleneksel olarak bu bölgede karşılık buluyordu. Lahur bu söylemi inşa etmek için KYB'nin istihbarat ve medya birimleri üzerindeki nüfuzunu kullandı⁸ ve başta genç üyeler olmak üzere KYB'liler arasında bir iltimas ağı kurdu.

Lahur ile ona yakın birkaç kişinin Ekim 2017'de Kürdistan'ın bağımsızlık referandumundan sonra Kerkük'ün Iraklı güçler ve Haşdi Şabi'ye (DAEŞ ile mücadeledeki rolleri nedeniyle Irak'ta güçlü olan İran yanlısı Şii milisler) teslim edilmesinde merkezi rol oynadığına dair KDP içinde yaygın bir kanaat var. Fakat Lahur bu iddiayı şiddetle reddetti. Bafel referandumun ertelenmesinden yana olup Kerkük'te yaşananları açıklayıp savunmak zorundayken⁹ Barzani ve KDP ile daha az hasmane olan bir ilişki sürdürüyordu. KDP için Lahur'un Bağdat ile el altından anlaşması sadece Peşmerge'nin Kerkük'teki yenilgisi değil dönemin IKB Başkanı Mesud Barzani'nin en önemli projesi olan referandum projesinin topyekûn yenilgisi anlamına da geliyordu. O günden bu yana Lahur KDP ile KYB arasında her seviyedeki, özellikle de Bağdat'taki iş birliğinin önünde bir engel haline geldi. Bunun bir örneği Irak'ın 2018 parlamento seçimlerinin ardından Berhem Salih'in Irak cumhurbaşkanlığı koltuğuna Barzani'nin rıza veya onayı olmadan getirilmesiydi.¹⁰ Lahur KYB'nin eş başkanlığına getirilse de KDP lideri Mesud Barzani onunla görüşmeyi reddetti.

***Lahur ile ona yakın birkaç kişinin Ekim 2017’de
Kürdistan’ın bağımsızlık referandumundan
sonra Kerkük’ün Iraklı güçler ve Haşdi Şabi’ye
teslim edilmesinde merkezi rol oynadığına dair
KDP içinde yaygın bir kanaat var***

Her ne kadar KYB içindeki hassas dinamikler tarihsel rakibi KDP’nin lehine görünebilse de daha yakından bakmak aksini gösterebilir. Zayıf ve bölünmüş bir KYB KDP için KYB’nin arka bahçesinde nüfuz kazanıp kullanma fırsatı anlamına gelebilir ama KDP de bu bölgede manevra yapmanın zorluğunun farkında. Irak Kürdistanı’ndaki mevcut siyasi sistem 1998’den sonra ortaya çıkan toprak paylaşımının sonucudur: KDP büyük oranda kuzeyi kontrol ederken KYB ekseriyetle güneye hâkim oldu. 2003 sonrası güç paylaşımı ve güç paylaşım düzenlemeleri üzerinden yapılan birleşme anlaşmaları bu süre zarfında oldukça ilerlemişse de günün sonunda Kürdistan’ın devletvari kurumlarını birleştiremediler. Başka bir deyişle devlet kurumlarının gelişimine rağmen hükümet ancak kısmen yeniden birleşebildi ve iki parti iki yönetimli dönemin kilit güç yapılarını devam ettirdi.¹¹ Yıllardır sadece KYB’nin değil Goran Hareketi ve yeni aktör olan Yeni Nesil Hareketi’nin KDP yönetimine muhalefeti KDP için çetin bir hareket sahası yarattı. KDP, KYB kontrolündeki bölgelerde şartların bozulması ve şiddetin baş göstermesinin kendi nüfuz alanındaki şartları da etkileyip böylece menfaatlerini tehlikeye atabileceğinin farkına varabilir. KDP bunun yerine sadece kendi güç ve nüfuz alanlarında değil KYB içinde ve topraklarında da istikrarı tercih edecektir.¹² Erbil’de istikrar KDP iktidarının devamı için elzem olduğundan parti etkin bir şekilde protestoları kendi nüfuz alanlarının dışında tutmaya çalıştı.

Ayrıca Süleymaniye’de liderlik ve otorite eksikliği KDP’nin halihazırda bölgede nüfuzu olan ana rakibi PKK için bölgeyi daha cazip hale getirebilir. PKK Süleymaniye’de resmi bir varlık göstermese de KDP kontrolündeki Erbil ve Duhok bölgelerine kıyaslandığında burada daha az kısıtlamaya maruz kalıyor. PKK siyasi görüş ve gündemini benimseyen gazeteci ve yazarlar aracılığıyla Süleymaniye’deki kamuoyunu de etkileyebiliyor. Daha zayıf ve ezilmiş bir KYB PKK için de daha fazla alan anlamına gelebilir ki bu KDP’nin tehdit olarak gördüğü bir sonuç.

KYB’nin Önündeki Senaryolar

Lahur’un resimden çıkarılması halinde KDP ile KYB arasında daha kademeli bir yakınlaşma yaşanabilir. Bafel ile kardeşi Kubad, Kosrat Resul Ali, Şeyh Cafer ve Mele Bahtiyar dahil KYB’nin ileri gelen geleneksel liderlerinin de desteklediği böyle bir yakınlaşmayı kolaylaştırabilir. Partinin diğer yetkilileri son yaşananlarda sessiz kaldı ki bu Lahur’un hoş karşılamadığı bir duruş. Bu siyasi ve askeri elitler bu pozisyonu 1) kendi menfaatlerini korumak için benimsedi ve 2) Talabani ailesiyle Lahur arasında bir çatışma çıkarsa tarihi yakınlık ve bağlılıklarından dolayı Talabanileri

sececeklerdir. Fakat bu kolay bir iş değil. KYB içindeki Őiddet, durma noktasına gelene ve Lahur KYB saflarından tamamen tasfiye edilene kadar devam edebilir. Lahur'un özellikle Kerkük'te KYB'nin birimleri, alt sınıf ve tabanları arasında ciddi bir desteği olduğunu ve zarara neden olabileceğini hatırlamak önem arz ediyor. Ancak silahlı bir çatışma felaket olur ve zaten i bölünme ve oturmamıŐ yönetim altında sendeleyeni partiye çok ciddi bir darbe vurabilir. Bu yüzden KYB mevcut Őartlar altında böyle bir senaryodan kaçınmak isteyecektir. Alternatif olarak Bafel, Lahur'un herhangi bir Őiddet hamlesini onu bastırıp iktidar dümeniini tamamen kendi tarafına çekmenin gerekçesi olarak kullanabilir.

Süleymaniye Halkının Bezdirilmesi

Süleymaniye ve civarındaki halkın bezginliği artıyor ki son öğrenci protestosu bunun sadece bir örneği. Bu durumun sadece KYB'nin iç dinamiklerine değil aynı zamanda KDP ile KYB arasındaki rekabet; Goran Hareketi'nin kurulması ve bozulması, Yeni Nesil gibi yeni güçlerin yükseliŐi; yolsuzluk ve kötü yönetim, Erbil'e kıyasla daha az ekonomik kalkınmışlık; lafını sakınmayan eleŐtirel medyanın varlığı ve tarihi bir aktivizm eğilimi ve değişim arzusu gibi başka dinamiklerin birleşmesine bir tepki olduğu savunulabilir. Lahur'un halkın hissiyatını kendi lehine çevirebilmesi sadece halkın üst seviyeye ulaşmış bezginliği değil aynı zamanda daha önce iktidardayken gösterdiği kayırmacı yaklaŐımıyla Süleymaniye'de birçoklarını kendisinden uzaklaŐtırmıŐ olması nedeniyle de pek muhtemel değil.

Halkın bezginliğinin, kötüleşip umursamazlığa dönüşmese bile, en azından mevcut seviyede kalması muhtemel. KYB içindeki dinamikler farklı bir yola girmeden önce daha da karmaŐıklaşabilir. KYB'nin hâlâ önemli bir ekonomik, siyasi ve askeri güç olduğu dikkate alındığında parti içindeki karıŐıklıklar halka da yansiyacak. Asıl soru KYB'nin ve Süleymaniye'deki Şartların daha fazla protesto ve halkın bezginliğini kaldırıp kaldıramayacağı.

KYB İ Güç Mücadelesinin Bölgesel Etkileri

KYB ve KDP içindeki dinamiklerin bölgesel sonuçları ve/veya bölgesel müdahaleden kaynaklanan saikleri de var. Mesela İran, Süleymaniye'de statükonun sürdürülmesinde çıkarı olan başlıca dış aktör. İran, KDP-KYB i çatıŐmasından (1994-1998) bu yana nüfuzu altında olan Süleymaniye'de istikrarsızlık ve belirsizlik istemez. KYB yetkilileriyle yaptığımız mülakatlara göre Devrim Muhafızları Kudüs Gücü Komutanı İsmail Kaani yakın zamanda KYB liderlerinden durumu tırmandırmamalarını istemiŐ. Ancak Lahur ve Ala Talabani gibi ona yakın isimler Irak'ın geri kalanındaki İran yanlısı silahlı gruplarla güçlü bağlantılar geliŐtirmişse de İran'ın Talabani ailesiyle olan ilişkileri bozmak istemediği görülüyor. Birçok yerel gözlemciye göre Talabani ailesi yabancı aktörlerin gözünde daha makbul ve daha da önemlisi bilinmez bir kopuŐa kıyasla bir devamlılık kaynağı.

KYB ve KDP içindeki dinamiklerin bölgesel sonuçları ve/veya bölgesel müdahaleden kaynaklanan saikleri de var

Türkiye Lahur'un konuşmalarında kendisine karşı "komplonun" bir parçası olarak geçse¹³ de Türkiye'nin konuya doğrudan müdahil olduğuna dair bir kanıt yok. Yine de KYB yönetimindeki değişimin Ankara tarafından olumlu karşılandığını savunmak mümkün çünkü Lahur'un iktidarı döneminde Süleymaniye'de PKK faaliyet ve nüfuzu artmıştı. Lahur PKK yönetimi ve Kuzeydoğu Suriye'deki PYD/SDG'nin liderleriyle iyi ilişkilere sahip.¹⁴

Sırada Ne Var?

1992'deki ilk Kürdistan seçimlerinden bu yana KDP ile KYB arasındaki güç dengesi hiç bugünkü kadar bir partinin (KDP'nin) lehine değişmemişti. Son Irak parlamento seçimleri bu dengesizliğin altını çizmiş oldu. Sayılar son oy sayımları resmen onaylanana kadar değişebilir ama KDP 31 sandalye kazanırken KYB 18 sandalye kazanabildi.¹⁵ İhtilafı bölgelerdeki sandalye ve oy dağılımlarını dışarıda tutarsak KYB İKB'de seçimlerde üçüncü oldu. Şeşvar'ın Yeni Nesil hareketi dokuz sandalye kazanırken Kürdistan İslami Birliği dört sandalye ile dördüncü oldu. Goran ise kurulduğu 2009'dan bu yana ilk defa hiçbir sandalye kazanamadı.

Ancak bu farklılıkları yatıştırma ihtimaliyle birlikte KYB içindeki son değişimler iki rakip Kürt partisinin yakınlaşma şansını arttırabilir.¹⁶ Hem KDP yönetimi hem de KYB'nin mevcut yönetimi Lahur'a karşı birleşmiş durumda. Denklemden çıkarılması iki partinin karşılaştığı bazı önemli sorunların çözümüne kapı aralayabilir. Bu dönemde yakınlaşmanın bir diğer örneği de KDP'nin Irak parlamento seçimleri kampanyası sırasında KYB'yi hedef almama kararıydı.¹⁷ Fakat KYB içindeki KDP karşıtı sesler yükselmeye devam edeceğinden potansiyel bir yakınlaşma muallakta kalabilir.

Temmuz ayındaki gelişmelerden bu yana KYB yetkililerinin söylemi ciddi anlamda değişerek İKB siyasal sistemine muhalif bir retorikten daha çok sistemin kurucusu ve savunucusu retoriğine evrildi.¹⁸ Bu KDP ile KYB'nin dönemin sahadaki güç dengesinin bir yansıması olan 2003 sonrası aşamanın ilk yıllarındaki paylaşım sonrası düzeni onarabileceği anlamına gelmiyor. Şu anda KDP'nin KYB karşısında Kürdistan Parlamentosu'nda 23, Irak Parlamentosu'nda ise 14 sandalye fazlası var. KDP ayrıca KBY Başbakanlığı ve İKB Başkanlığı makamlarının yanında Kürdistan Parlamentosu'ndaki sandalyelerin çoğunluğunu (KDP ile müttefik olan etnik ve dini azınlıklara ayrılan kota sandalyeleriyle birlikte) da elinde bulunduruyor.

İki güç merkezi, özellikle de iki iktidar ailesi arasındaki iş birliği İKB'nin siyasal sistemini istikrara kavuşturacak olsa da Süleymaniye istikrarsızlık ve çatlaklara karşı savunmasız kalacak

Bafel, Lahur'un partideki daha çok destekçisini ihraç ederek onun nüfuzunu azaltmaya devam edebilir. Lahur giderek kuşatılacak ve Bafel'in kendisine karşı gelecek hamlelerine karşı kendi tabanını harekete geçirmesi de pek muhtemel olmayacak. Dahası, iki güç merkezi, özellikle de iki iktidar ailesi arasındaki iş birliği İKB'nin siyasal sistemini istikrara kavuşturacak olsa da Süleymaniye istikrarsızlık ve çatlaklara karşı savunmasız kalacak. Bafel ile kardeşinin KYB yönetimini birleştirmek ve daha da önemlisi hâlâ başlıca rakipleri olan Lahur'un etkisinde olan KYB tabanı ve üyelerinin desteğini yeniden kazanmak için zamana ve karizmaya ihtiyacı var.

Referanslar

- 1- Bkz. Hama, H. (2019). Factionalism within the Patriotic Union of Kurdistan. *Factionalism within the Patriotic Union of Kurdistan. Journal of Asian and African Studies*, 1–21.
- 2- Palani, K., Khidir, J., Dechesne, M. & Edwin Bakker, E. (2019). The development of Kurdistan's de facto statehood: Kurdistan's September 2017 referendum for independence. *Third World Quarterly*, 40:12, 2270-2288.
- 3- TV channel shut by security forces in Sulaymaniyah. (14 Temmuz 2021). <https://kirkuknow.com/en/news/66054>
- 4- Karwan Faidhi Dri. (13 Kasım 2021). PUK's Mala Bakhtiar returns to hero's welcome after alleged poisoning. <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/13112021>
- 5- In move likely to be disputed, PUK Politburo confirms expulsions of Lahur Sheikh Jangi and allies. (5 Kasım 2021). <https://www.nrttv.com/En/detail6/1528>
- 6- İkinci yazarın üst düzey bir KYB üyesiyle telefon üzerinden yaptığı mülakat, 30 Kasım 2021.
- 7- Bafel Jalal Talabani promises to construct 3-storey building for Said Sadiq College. (9 Aralık 2021). <https://www.pukmedia.com/EN/Details/70644>
- 8- Bkz. Amid conflict of PUK co-presidents, 100 journalists turned jobless. (15 Kasım 2021). <https://kirkuknow.com/en/news/66884>
- 9- Kurdish referendum a 'colossal mistake', says son of late president Talabani. (20 Ekim 2017). <https://www.france24.com/en/20171020-interview-bafel-talabani-kirkuk-barzani-sulaymaniyah-puk-abadi-baghdad-referendum-turkey>
- 10- Farhad Alaaldin. (14 Ocak 2019). Government formation in the KRG: A perilously slow process. <https://www.washingtoninstitute.org/fikraforum/view/forming-the-kr-g-a-perilously-slow-process>
- 11- Palani, K., Khidir, J., Dechesne, M., & Bakker, E. (2021). Strategies to gain international recognition: Iraqi Kurdistan's September 2017 referendum for independence. *Ethnopolitics*, 20(4), 406-427, p. 411.
- 12- İkinci yazarın üst düzey bir KDP üyesiyle yüz yüze yaptığı mülakat, 28 Kasım 2021, Erbil.
- 13- Talabani, L. (@LahurTalabany). (12 Temmuz 2021). <https://twitter.com/LahurTalabany>
- 14- Mazloun Kobani: We were able to build relations with Washington through PUK. (29 Ocak 2020). <https://www.pukmedia.com/EN/details/?jicare=57953>
- 15- Iraq announces final results of October parliament election. (30 Kasım 2021). <https://www.aljazeera.com/news/2021/11/30/iraq-announces-final-results-of-the-october-legislative-election>
- 16- Bkz. Bafel Jalal Talabani, Masoud Barzani stress unity of Kurdish ranks. (15 Kasım 2021). <https://www.puk-media.com/EN/Details/70195>
- 17- İkinci yazarın bir KDP üyesiyle yaptığı mülakat, 30 Kasım 2021, Erbil.
- 18- Yazarların KYB medyası, özellikle de Kurdsat New kanalı hakkındaki gözlemleri.

YAZARLAR HAKKINDA

Khogir W. Mohammed Social Inquiry’de araştırmacıdır. Kendisi çatışma çözümleri ve barış inşası konularında uzmanlaşmaktadır. Social Inquiry’de bir araştırmacı olarak Irak’taki ihtilafli bölgeleri odağa alarak barış inşa etme, çatışmaları çözüme ve bir arada yaşamı pekiştirme ihtimallerini araştırmaktadır.

Kamaran Palani Al Sharq Stratejik Düşünce Kuruluşu’nda yerleşik olmayan araştırmacı, Salahaddin-University-Erbil’de Uluslararası İlişkiler alanında öğretim görevlisi ve Middle East Research Institute (MERI) bünyesinde araştırmacıdır. Fluidity and Dynamics of De Facto Statehood: The Case of Iraqi Kurdistan başlıklı doktora tezini başarıyla savunmuştur (Leiden University, Hollanda, 2021). Araştırma alanları arasında Irak siyaseti, bölgesel Kürt siyaseti, uluslararası sistemde de facto devletler, ülke içinde yerinden edilme ve Irak’ta şiddete varan aşırıcılığın önlenmesi bulunmaktadır.

AL SHARQ STRATEJİK DÜşÜNCE KURULUŞU HAKKINDA

Al Sharq Stratejik Düşünce Kuruluşu, demokratik katılım, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog ve sosyal adalet ideallerini teşvik etmek amacıyla, tarafsız ve titiz bir yaklaşımla araştırma yapmayı üstlenen bir düşünce kuruluşudur.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +90 212 603 18 15
Faks: +90-212-603 1665
E-posta: info@sharqforum.org

research.sharqforum.org

SharqStrategic

الشرق
للأبحاث الاستراتيجية

AL SHARQ
STRATEGIC
RESEARCH